

Theater van gekwelde zielen

Het begint met een toverlantaarn en met poppentheater. Het begint met beelden, met gezichten. Dat vertelt Ingmar Bergman in zijn aangrijpende autobiografie *Laterna Magica*, net zoals hij het ook later zou vertellen in zijn prachtige film *Fanny en Alexander*. Het begint met een kleine projector, tochtjes naar de film met zijn grootmoeder en de verbeelding die op hol slaat. Als student kiest hij voor literatuur, maar hij is al in de ban van het theater. Hij speelt heel af en toe. Regisseert. Dat blijft hij zijn heel leven lang doen. Wanneer hij midden jaren 1980 aankondigt dat hij de film vaarwel zegt om zich volledig aan het theater te wijden, verbaast dat niemand. Ook al zou hij ooit achter de camera terugkeren.

In de loop van zijn lang leven schreef hij stukken, leidde hij prestigieuze theaterhuizen, bracht hij heel uiteenlopende auteurs op de planken zoals Shakespeare, Molière, Schiller, Büchner, Tsjechov, Ibsen, Strindberg natuurlijk, Enquist, Gombrowicz. Het theater spookt doorheen heel zijn filmoeuvre. Meer nog, zijn films zijn in wezen theatraal. Daarop maakt hij ook aanspraak. En in de film werkte hij altijd zoals in een gezelschap, met een groeiende kern van acteurs.

Of men nu zijn honderdste geboortedag viert of niet, Ingmar Bergman is nooit weg van het toneel. De grootste regisseurs hebben voorstellingen gemaakt geïnspireerd op zijn stukken of zijn scenario's. Zo heeft Ivo van Hove zijn helder licht laten schijnen over *Na de repetitie* en *Persona*. In Parijs is het op dit moment het gezelschap tg STAN dat, in het kader van het Festival d'Automne, twee voorstellingen brengt die ook geïnspireerd zijn op Ingmar Bergman. Ze worden in het Frans gespeeld in het Théâtre de la Bastille, waar het Belgische gezelschap kind aan huis is.

Opgenomen in het repertoire

Er is ten eerste *Infidèles*, naar het gelijknamige scenario en met passages uit *Laterna Magica*. Het is een collectief werk gemaakt door vier acteurs van het meesterlijke gezelschap: Ruth Becquart, Robby Cleiren, Jolente De Keersmaecker, Frank Vercruyssen. *Infidèles* is zowel een scenario van Bergman als een film van Liv Ullmann – *Infidèle (Ontrouw – red.)* in het enkelvoud. Hier lijkt het wel alsof de schrijver, de kunstenaar Bergman naast zijn eigen personages staat.

In *Après la répétition* zijn er hier slechts twee personages – normaal gezien zijn er drie –, Frank Vercruyssen en Georgia Scalliet. De jonge *sociétaire* van de Comédie-Française is Anna, een actrice die Strindbergs *Droomspel* zal spelen. De regisseur van het stuk, Henrik Vogler, heeft vroeger haar moeder in dezelfde rol geregisseerd ...

In 2019 wordt Bergman opgenomen in het repertoire van de Comédie-Française met een bewerking van *Fanny en Alexander*, in een regie van Julie Deliquet. Het was aanvankelijk een roman en daarna een film, eerst voor tv en daarna voor het witte doek. Zoals Bergmans grote vertaler, de betreurde Vincent Fournier, het heel goed wist: bij de Zweed draait alles rond 'de ziel'.

Armelle Héliot